

БАЊА РУСАНДА – МЕЛЕНЦИ

Од три активне и посећене банатске бање, две су у румунском (Бања Херкулане и Бузјаш), а само једна у нашем делу Баната – Бања Русанда. Бузјаш је позната темишварска бања (33 km), а Бања Херкулане у југоисточном Банату је најстарија и најпосећенија бања у Румунији, европског значаја и гласа. Бања Русанда или Меленачка бања, нема толики значај, али има традицију дугу 138 година засновану на коришћењу лековитих својстава минералног пелоида (блата) из језера Русанда, које се убраја у најлековитије у Европи.

Положај. Бања Русанда-Меленци налази се у средњем Банату, на северној обали истоименог језера у насељу Меленци, на територији општине Зрењанин. Лежи у плодној Панонској равници, на 45°31' северне географске ширине и на 17°59' источне географске дужине са малом надморском висином од 82 m. Бања је магистралним путем (М-24) повезана са већим градовима: Зрењанином (17 km), Кикиндом (39 km), Панчевом (91 km) и Београдом (91 km), преко Зрењанина са Новим Садом (67 km) и Вршцем (110 km), а преко Новог Бечеја (23 km) са Бечејом (36 km), Суботицом (110 km) и другим местима у Бачкој. Поред друмске саобраћајнице, кроз Меленце пролази и пруга Београд-Панчево-Зрењанин-Кикинда, а од железничке станице до Бање је око 3,5 km. У близини Русанде, кроз атар Меленаца пролази и магистрални канал Дунав-Тиса-Дунав, плован за објекте носивости до 1.000 t.

Природне одлике. У околини Бање Русанде нема атрактивних рељефних облика. Она је, као и насеље Меленци, изграђена на додиру алувијалне равни Тисе (76-77 m надморске висине) и лесне терасе (82-84 m), на вишем, оцедитијем терену (82 m надморске висине), једног обалског брежуљка. Земљиште је благо заталасано, са плодним хумусним слојем који је омогућио подизање на око 100 ha цветног парка и шумског појаса око бањског лечилишта. Важно је истаћи да то плодно земљиште спада у зону са најнижом контаминацијом радио-нуклеида у Србији, те има неизмерну вредност у производњи здраве хране.

Клима овог краја је умерено-континентална са хладним зимама и врло топлим летима. Јесен је топлија од пролећа и погоднија за

излетничка туристичка кретања. Равница је изложена ветровима а најчешће кошава и северцу, али Бања се налази у цветном парку који је окружен шумом, те је тако заштићена од наглих температурних промена.

Хидрографски туристички потенцијали значајни за развој бањског туризма у Меленцима су језера Русанда и Острово, канал Дунав-Тиса-Дунав и хидро-термална бушотина Ме-1/х у непосредној близини бањског лечилишта.

Језеро Русанда се налази западно од Меленаца а јужно од истоимене Бање. Представља напуштени меандар Тисе, потковичастог облика површине 4 km² и дубине 0,5-1,5 m. Вода му је слана, а салинитет (40-60%) је последица блатних извора на дну језера које мештани називају „жмиравцима”. Утицајем велике количине муља вода је мрко-зелене боје, незнатне провидности, муријатична, салинична и алкална са бромом, а карактеришу је натријум-хлорид и натријум-сулфат. Муљ представља пелоид-лековито блато, претежно биогеног порекла са мирисом на сумпор-водоник, слабе алкалне реакције (ph 8). Блато из Русанде се вади и користи у балнеотерапији а по свом хемијском саставу, физичким одликама може се уврстити и у најлековитије у Европи.

Језеро Острово лежи око 4 km северно од Меленаца и такође представља остатак некадашњег тока односно меандра Тисе. Има облик потковице површине око 3,5 km² и просечне дубине око 2 m. Изградњом канала Дунав-Тиса-Дунав језеро је претворено у рибњак.

Канал Дунав-Тиса-Дунав спада међу највеће хидросистеме у свету. Мрежа основних (278 km) и бочних канала у укупној дужини од 940 km, пресеца бачку и банатску равницу, чиме канали преко Тисе спајају ток Дунава. Канали су широки 30 до 180 m, дубоки 5 m. Хидросистем обухвата и 28 устава, седам црпних станица, 15 бродских преводница и брану на Тиси, као највећи хидро-објекат. Овим подухватом створени су услови за вишеструко искоришћавање природних богатства не само у пољопривреди, већ и рибарству и туризму.

Од 1978. године Бања Русанда добија још један природни фактор употребљив у терапијске сврхе - термоминералну воду из бушотине Ме-1/х у непосредној близини језера и бањског парка. Вода има алкалну реакцију (ph 7,9), капацитета 500 l/min, температуру на излазу 30°C и припада категорији натријум-хидробикарбонатних сулфидних

хемотерми. Користи се у хидротерапијске сврхе у кадама и базену лечилишта.

Од биогеографских туристичких мотива Бање Русанде издваја се велики цветни парк окружен цветним зеленим појасом од око 100 ha од чега је 60 ha борова, липова и багремова шума. Парк је испресецан дугачким асфалтним стазама за шетњу и рекреацију а украсно шибље и цвеће допуњују хортикултурни декор бањског лечилишта. Терени око језера Русанда богати су ниском и високом дивљачи, те их посећују и инострани ловци. За разлику од језера Русанде, језеро Острово и канал ДТД су богати рибом и на њима је развијен спортски риболов.

Прошлост. Постоје разне легенде о томе како је Бања добила име и како је откривено да су вода и блато у језеру на којем је настала лековити. По једној од њих, некада давно, лепа девојка Роксанда је изгубила прстен и тражећи га утопила се у језеру, чији је назив касније изведен из њеног имена. По другој причи, у овом крају красту на телу су звали „русa”, а како су језерска вода и блато лечили такве врсте обољења, тако је настало и име језера. Ипак, најверодостојнија се чини прича о настанку имена за језеро и бању, везана за свињара Андрију Руса. Наиме, он је у близини језера чувао свиње када су наишли немачки геодети који су се распитивали за топониме у крају, па и за име језера. Свињар је разумео да га, уместо за име језера, питају за његово име и одговорио је: Рус Анда, па је у књигама језеро заведено као „Русанда”.

За лековитост блата у језеру се, вероватно, сазнало случајно и ко зна колико се људи ту излечило, док то није успело и сестри локалног свештеника Николе Бибића. Парох Никола је још средином XIX века послао меленачко језерско блато на испитивање у Царску бечку академију „Јосиф”, где је утврђено да оно има значајна лековита својства. Према налазима тада чувеног професора Шнајдера, по лековитости и хемијском саставу вода и блато Бање Русанде нимало не заостају за, у то време, чувеним бањама Европе – Маријенбадом и Францесбадом.

Меленачка бања је званично отворена 20. маја 1967. године, а две године касније почиње сезону под именом Бања Русанда - Меленци. Развија се и изграђује уз помоћ донатора: 1878. године подигнуто је купатило поред самог језера, а 1880. године саграђен је и кур-салон. До 1920. године, када држава откупљује Бању од црквене општине, изграђена су 4 хотела-павиљона, а до Другог светског рата још два. Тада, тридесетих година прошлог века, када доживљава туристички

процват, Бања Русанда има пет хотел-павиљона, са укупно 150 кревета, приватан хотел „Ружа”, са 30 кревета и много соба у домаћој радиности, изграђену инфраструктуру, објекте за разоноду. У сезони која је трајала од 1. маја до 30. септембра (главна сезона од 16. јуна до 31. августа), број гостију се кретао од 2000 до 2500.

Мотиви из бање Русанда - Меленци

Почетком 1959. године отворено је Одељење за рехабилитацију и Бања Русанда, четири године касније, постаје Центар за физикалну медицину, рехабилитацију и превенцију инвалидности. Тада она губи комплексну здравствено-рекреативну и туристичку функцију и постаје здравствена установа, односно специјална болница за лечење параплегије и хемиплегије. Специјална болница за физикалну медицину и рехабилитацију „Русанда” постаје једна од водећих и значајних установа те врсте у нашој земљи у којој се терапија, уз помоћ минералног пелоида – лековитог блата у комбинацији са термоминералном водом, успешно примењује у лечењу многих болести.

Савремени развој. Изградња савремених објеката, модернизација и проширење капацитета датира из 1974. године од када Бања Русанда располаже са 400 лежаја, од којих је 130 лежаја у једно, дво и трокреветним собама намењено туристима. Ту су и сви пратећи садржаји који подмирују потребе бањског туризма: продавнице, амбуланта, лабораторија, апотека, терапијски базен, фитнес сала, конгресна сала и др.

У непосредној близини бањског лечилишта изграђен је 1974. године мотел „Липов цвет” са 25 лежаја у 10 соба, рестораном (150 седишта) и отвореном терасом (450 седишта). Поред мотела је изграђен

и спортски центар „Русанда” који располаже са три велика фудбалска игралишта, три тениска терена и по једним за кошарку и рукомет. У функцији смештаја је и кућна радиност са око 500 постеља, која у Меленцима има дугу традицију.

Почетком деведесетих година Бања Русанда своју здравствену понуду све више обогаћује туристичким садржајима, па су туристи тада остваривали 6-10% од укупног броја ноћења.

Бања Русанда, данас, располаже најсавременијом опремом медицинске рехабилитације за лечење:

- обољења централног и периферног нервног система,
- повреда коштаног-зглобног и мишићног система,
- обољења крвних судова,
- деформација које се појављују у дечијем узрасту,
- запаљенског реуматизма у мирној фази,
- дегенеративног реуматизма (артрозе и спондилозе),
- ванзглобног и метаболичког реуматизма,
- дископатије и лумбоишиалгије,
- последица реума и стања после прелома костију и хируршких интервенција на коштаног-зглобном систему,
- кожних болести (псоријаза, хронични екцем, акне...),
- гинеколошких обољења (хронична неспецифична гинеколошка обољења и стерилитет).

Процес рехабилитације се одвија кроз тимски рад уз коришћење различитих дијагностичко-терапеутских поступака:

- кинезитерапије,
- хидро-кинезитерапије (терапијски базен),
- подводне масаже, галванске каде, локалне и наизменичне купке, а све са коришћењем минералне воде,
- радне терапије (забавна и функционална),
- електротерапије (галванизација, ЕФ лекова, дијадинамичне и интерферентне струје, електростимулација КТД),
- фототерапије (ИР, ултравиолет),
- ултразвучне терапије,
- парафинотерапије,
- пелоидотерапије (опште и локалне купке, блатни облаци, ЕФ пелоида),
- логопедског третмана,
- неуропсихолошке рехабилитације,
- акупунктуре,

- ласеро и магнетотерапије,
- васкулатора.

Здравствене услуге пружају тимови медицинских стручњака: 24 лекара специјалиста, 80 медицинских сестара, 60 физиотерапеута и радних терапеута, 2 логопеда, клинички психолог, социјални радник, дијететичар и одговарајући број медицинских сарадника, што чини близу 200 од укупно 300 запосленог особља.

Осим здравствених услуга у Бањи се, за госте и посетиоце, приређују гостовања културно-уметничких друштава, наступи тамбурашких оркестара, позоришне представе и др. Традиционално се организује дочек Нове године, православне Нове године и свечани светосавски бал. Гостима је на располагању и базен са термалном водом, сауна, фитнес сала, као и оближњи спортски центар са теренима за мали фудбал, кошарку, одбојку и тенис. У Русанди се често одржавају и многи стручни скупови и симпозијуми, најчешће са медицинском тематиком.

У оквиру туристичке манифестације, у јуну на Духове, када је црквена слава села Меленци, за љубитеље коња и фијакера одржава се парада старих фијакера, за гурмане је такмичење у припреми јагњећег паприкаша, а за сладокусце се организује „Штрудлијада”, „Крофнијада” и „Тортијада”.

Новим програмом развоја Бања Русанда дефинише основне сегменте понуде и развојну перспективу види у отварању и наступу на туристичком тржишту. Зато је планирана изградња хотела (200 лежаја), са затвореним базеном и конгресном салом, отвореног базена олимпијских размера са топлом минералном водом (30°C) и шеталишта поред језера Русанде.

Своју конкурентност Бања Русанда планира да оствари формирањем интегралног туристичког производа са више видова селективног туризма, од којих неки већ имају дугу традицију и одговарајућу репутацију на тржишту тражње: здравствени, излетнички, спортско-рекреативни, ловно-риболовни, манифестациони и други видови туризма.

Мр Драган Ђ. Обрадовић